■ כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות ■

בסודשיח

■ בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת עקב ■ י"ז מנחם-אב ה'תש"ע ■ 28.07.2010 ■ גליון מס' 80 ■

תפוצה לכל קהילות ישראל

פרקים בעולמה של רבנות הקהילה בישראל

מאמר שישים וארבע בסידרה

/ הרב אהרן כ"ץ*

הרב קוק ואנשי המושבות

בשנת תרס"ט ביום ח"י בתמוז הגיע הרב קוק לרחובות. למחרת כתב לאחיו דובער הכהן מכתב ובו מתאר הרב את מצב המושבה. "מכתבי זה הנני כותבו ברחובות אשר באנו עם בני ביתי שיחיו אמש כדרכנו בעת בציר הענבים. מה אוכל לצייר לך אחי יקירי הדרת ארץ חמדה, הנראית והולכת ביפעתה והדרה בכל מקום אשר היישוב החדש הולך ופורח הולך ומתקדם ביד ה' הנטויה אל עמו לפתח לו פתח תקוה וקרני אור ישועה בחבל נחלתו מקום הודו ומשגבו. מי יגלה גלי העפר מעל הלבבות האטומות ישני אדמת עפרות הגלות המנוולת ויערו חוצנם ממנה ומכל קסמיה ביחד עם כל עלבונותיה ורציחותיה ויבואו לארץ חיים להלקט אחד לאחד להבנות בארץ החיים למלאות דבר ה' לתקוות דור דורים". (אגרת הראי"ה א' עמ' ר"ס). באותו המכתב מפליג הרב בשבחי המקום. "המים צלולים וערבים. האוויר, חיי נשמות ממש. רוח הים העובר דרך השרון של הפרדסים מטעי השקדים וכרמי החמד מתגלגל על גבי הרי יהודה ומראה כמבשר ישועה וניחומים לאבלי ציון וירושלים ונותן עוז ותעצומות לעם רוח זה מי יערוך את חמדתו ועדניו הנושאים אותנו אל במותי גאון ה'."

באותו מכתב סיפר הרב לאחיו על תחילתה של ישיבה מרכזית לישוב החדש. הרב מדבר על קבוצת בחורים שהביא מירושלים שאליהם הצטרפו גם בחורים מיפו, והרב מבקש לחנך את אותם תלמידים שיהיו תלמידי חכמים "שיהיו מופלגים בצדה הרוחני של תורת האמת". ושוב קובע הרב באותו מכתב חשוב "הלא באויר המלא צלצלי תקווה וקוי אור חיי רוממות הננו יושבים ברוך ה' אשר אקווה שתעמוד לנו זכותא דארץ ישראל לבסס בסיסים הגונים למפעל זה שהוא אחד מיסודות הגיונותי המעשיים היותר יקרים".

"אחד הדברים החשובים שהטרידו את הרב היה הקושי לקשר ישיר בינו לבין המושבות הרחוקות. הרב ידע שריחוק המקום והעובדה שלא היה יכול לבקר את אנשי המושבות גרמו לאי שמירת המצוות התלויות בארץ..."

דווקא הקשר המיוחד של הרב עם בני המושבות הוא שהעמיד אותו בחזית המאבק של מציאת הפתרון הראוי לעבודת האדמה בשנת השמיטה. אחת התשובות החשובות בנושא זה היא תגובתו לקונטרס השמיטה שכתב ידידו של הרב, מי שכונה על ידו "הגאון האמיתי מופת הדור", ר' יעקב דוד בן זאב וילוסקי הרידב"ז. הרב מציין באיגרתו שדברי הרידב"ז בקונטרסו היו לו כמלח על פצעים. הרב מציין שההכרח למצוא פתרון לבעיית המושבות כבר עלה גם בשמיטות הקודמות. הוא מבאר שאין פה רק עניין של פירות השנה השביעית אלא יכולת לקיים שווקים מסודרים לכל תוצרת הארץ בכל השנים, משום שאם ארץ ישראל לא תספק תוצרתה בשנת שמיטה הדבר יביא לניתוק קשרי המסחר בין חקלאי ארץ ישראל ובין הסוחרים בחוץ לארץ. הרב עומד על כך שהקולא שיש בהיתר

■ עוד בעיתון ■

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

"ואנכי לא אשכחך"
השבתות שבין ט' באב לראש השנה נקראים "שבעה דנחמתא". זאת מפני שבשבתות אלו קוראים הפטרות של נחמה...
המשך בעמ' 3

חוק וסדר
וכך אמר יהורם גאון ברשת ב' בפינתו "גאון ברדיו" ביום ששי לפני כשבועיים: "היתה פגישה מאוד מוצלחת בין נתניהו לאובמה ויש שביעות רצון גדולה בירושלים...
המשך בעמ' 5

שו"ת קיץ
שאלה: נכדתי הפכה בסעודת שבת ללא כוונה את קנקן המים וכתוצאה מכך נרטבו סידורים וספרי קודש באופן ניכר. האם מותר לייבש אותם בשמש?...
המשך בעמ' 6

סיפור לשבת
"ששה צדיקים ששומרים עלי בדרך"
"ראיתי ב'ספר החזיונות' למהר"ח ויטאל זי"ע דברים נוראים. מובא שם מעשה גדול, נביא מקצת ממנו כאן, וממעשה זה יש לימוד גדול...
המשך בעמ' 4

שביבים
■ מוחלין לו כל עוונותיו
■ ההורים בשמחת הבנים
■ "סעודת רבי עקיבא אייגר"
■ "מורה שעות" לחתן
■ "הכל חולף ורק הוא חי לנצח"
■ דברים על דיוקן
המשך בעמ' 6

המכירה אינה גדולה יותר מאשר תקנת העירובין הסומכת על כך שאין לנו רשות הרבים דאורייתא. ובעיקר פונה הרב לידידו ומבקש: "עלינו לעשות הכל בדרך שלום ובדרך כבוד ואהבה, לשמו יתברך וליושבי ארץ הקדש העובדים את אדמתה לא באיומים ובצעקות ומריבות אלא פשוט להודיע שההיתר הוא מדוחק גדול מאד מאד ואחר כל דחקו הוא הפקעה של מצוה אם כן המצווה החביבה והקדושה שזכינו ברוך ה' אחרי משך הגלות המר והארוך שנוכל לקיימה על אדמת הקדש חסרה היא לנו על כן נעורר כל אשר נוכל כדי שיעלה דבר ה' בידנו ונוכל לקיימה ולעזור לרבים להתחייב בה בלא פקפוק ולקיימה. ועל ידי איתערותא דלתתא (ההתעוררות מלמטה) הקטנה הזאת נבטח בשם ה' יתברך ששכן שמו בהר קדשו שתתעורר ברכה עליונה ופתחי גאולה וישועה לארץ הקדש ולעם ה' המצפים לישועתו". הדברים המרגשים האלה מבטאים את הקשר המיוחד שפתח הרב עם אנשי המושבות מיישבי הארץ, כאשר הצורך לחזק את הקיום הפיזי של ההתיישבות עומד מול קיומה של מצווה חשובה כל כך, הקשורה בייחוד עם ישיבת בני ישראל בארצם.

אופיו של הפולמוס שהתעורר בין רבני ארץ ישראל אחרי פרסום היתרו בדבר מכירת האדמות לנכרים לקראת שנת השמיטה, ציער אותו ביותר. במכתבו להוריו שיצא בט"ו בסיון תר"ע הוא מבהיר שנזהר ביותר שלא לפגוע בשום אדם, ולא עשה דבר אלא לטובת יישוב הארץ הקדושה, ובה' בטח שלא ימעד. הרב הוסיף במכתבו: "ובוודאי כך היא השגחתו יתברך שהעניין הקשה הזה נפל בגורלי, ובוודאי א' חשבה לטובה, ובחסדו הגדול ייטיב לעמו ונחלתו באור הישועה והגאולה". באותו שבוע קבל בפני ועד העיר רחובות על דבר תלונתו של ר' צבי קאהן על ועד המושבה, שלא הניחו אותו לקיים מצוות שמיטה במילואה. הוא דורש מהם לאפשר למי שחפץ לקיים מצוות השמיטה כהלכתה בתנאי שלא יוציא לעז על ההיתר שיסודותיו מחוזקים על ידי התלמודים ועל ידי רבנן קשישאי. כך גם נהג כלפי פקידי הברון, להם הסביר שההיתר ההלכתי הוא היתר של דחק ואין לאלץ בשום פנים ואופן את מי שמסרב לסמוך על ההיתר לעשות כן. במכתב נרגש שכתב באותו שבוע אל הרידב"ז הוא מבקש להיזהר מן החטא של שנאת חנם, במיוחד שהנהגה קשה זו מצאה לה מקום דווקא אצל יראי ה' תלמידי החכמים. יותר מכל מקום דווקא בארץ ישראל, זאת הארץ שלפי גודל קדושתה מתחזק צד המחריב לחבל ולהשחית.

נראה שמעניינת היא תגובתו של הרב קוק לפנייתו של הרידב"ז מדוע טורח הוא להגן על בני המושבות שאינם שומעים בקולו של הרב בעניין שמירת המצוות. כך כתב לרידב"ז בשנת תרע"ג: "ועל טענתו השנייה אודיעו שכמאז כן היום הנני מתעב את הרע של הרשעים ואת החלק הטוב שבהם לעולם הייתי מוקיר ואוהב כי חלק ה' הוא, ומי שזוכה לטעום באמת טעם רזי תורה יודע הוא כי כל העבודה השלימה רק על זה היא בנויה לקרב רחוקים וללקט ניצוצי הקדושה בכל מקום שנתפזרו. ולעניין דעות. צריכים ללמוד בעיון את המקורים שלהם בשקידה כראוי ללומדי לשמה. ובעוונותינו הרבים העוסקים רק בלבושי התורה הנם טועים בזה מאד ד' ירחם עליהם ויסלח להם בגודל חסדו. ותודה לאל לבי מלא אהבה וידידות בשלהבת אש קדש לכל שלומי אמוני ישראל ובייחוד לתלמידי חכמים יראי ה' באמת לכל אחד לפי מדרגתו, ועם כל זה כשאני רואה גם בריקנין שבנו איזה מידה טובה איזה יושר ואמת או גם שיחה נאה ודרך ארץ אני מקרבו בשביל זה. ואקווה תמיד שיחזרו למוטב אם מעט אם הרבה ואפילו אם יגרום כח ההתקרבות שרעיון כל דהו של תשובה מיראה או מאהבה יתכנס בלבבם על רגע אחד כדאי כל הטורח שבעולם. ומי שהוא שם לבו על דרכיו וכבוד שמים וכבודן של ישראל חביב עליו יותר מכבודו יבין את אמיתת דרך הקדש הזאת ובין את ערך יקרתה". הדברים מזכירים את אמירתה של ברוריה לבעלה ר' מאיר אודות הבריונים שגרו בשכנותו והציקו לו ביותר כמתואר בתלמוד בבלי מסכת ברכות דף י': "הנהו בריוני דהוו בשבבותיה דרבי מאיר והוו קא מצערו ליה טובא, הוה קא בעי רבי מאיר רחמי עליהו כי היכי דלימותו. אמרה ליה ברוריה דביתהו: מאי דעתך? - משום דכתיב: +תהלים ק"ד+ יתמו חטאים, מי כתיב חוטאים? חטאים כתיב! ועוד, שפיל לסיפיה דקרא: ורשעים עוד אינם, כיון דיתמו חטאים - ורשעים עוד אינם? אלא, בעי רחמי עליהו דלהדרו בתשובה - ורשעים עוד אינם". כך גם ביאר אבא חלקיה לחכמים את צדקותה היתירה של אשתו בתלמוד בבלי מסכת תענית דף כג: "ביריוני דהוו בשיבבותן, (אנא) בעי רחמי דלימותו, והיא בעיא רחמי דליהדרו בתיובתא, (ואהדרו)". הרב ביקש לראות באנשי המושבות לא חוטאים אלא בעלי חטאים. הוא ביקש ללמדם לסלק את החטאים אך לקרבם על היותם מסורים לעניין הקדוש של בניינה של ארץ ישראל.

אחד הדברים החשובים שהטרידו את הרב היה הקושי לקשר ישיר בינו לבין המושבות הרחוקות. הרב ידע שריחוק המקום והעובדה שלא היה יכול לבקר את אנשי המושבות גרמו לאי שמירת המצוות התלויות בארץ, והוא ביקש לארגן מפגש בין רבני ארץ ישראל לבין אנשי היישוב החדש בגליל. בחודש סיון תרע"ג פנה אל הרב יונתן בנימין הלוי הורביץ שהיה נציג הספקידים דאמסטרדם בירושלים וביקש ממנו עזרה כספית לארגון מסע רבני למושבות הצפון שבארץ ישראל: "כבר ידוע למר ידידי שסיבות רבות גורמות כעת נחיצות גדולה שנסע נסיעה כללית לקרייתא דארץ ישראל היהודיות וביותר הגליליות, שאלה האחרונות עזובות בכל, ואי אפשר לדחות ונסיעה זו מוכרחה להיות בחבורה כבודה ונעלה ובהדרת הכבוד הראוי למטע קדש זה של נטיעת עץ החיים של הקדושה ועדות ה' בארץ הקדש". הרב מבאר שאינו יכול לבקש כיסוי להוצאות המסע מן היקבים ועל כן ביקש מהרב הורביץ את המימון מהקרן אותה ניהל מכספי יהדות אמסטרדם. בין המצטרפים למסעו של הרב יש לציין באופן מיוחד את הרב חיים זוננפלד זצ"ל שהגיע ליפו יחד עם בנו. את תלמידו, ידידו של הרב, הרב יעקב משה חרל"פ, הרב הורביץ שדאג למימון המסע, והרב בן ציון ידלר. מסעם של הרבנים נמשך כחודש ימים, מיום י"ט בחשוון תרע"ד (יום רביעי ה-19 בנובמבר 1913) ועד ט"ז בכסלו תרע"ד (יום שני 15 בדצמבר 1913). רבות נכתב על מסע הרבנים, על ידי הרב קוק עצמו ועל ידי הרב הורביץ וכן בכתבי עת שונים. אני מבקש במאמר הקצר הזה לציין פגישה אחת באותו המסע שלצערנו לא נתקיימה. אני מכוון לפגישה שלא נתקיימה בדגניה בין הרב קוק לאהרן דוד גורדון. גורדון נולד באוקראינה ב-1856 (תשע שנים לפני הרב קוק). גורדון שיך לקבוצת הפילוסופים ששאפו לתקן עולם על ידי שלמות נפשו של היחיד, כשהוא מעריץ את הפשטות והטבעיות. הוא ביקש להעצים את רעיון העבודה. למרות גילו בעת המסע של הרבנים (חמישים ושמונה) היה גורדון עסוק בעבודת האדמה שעה שנפגשו הרבנים עם חברי קבוצת דגניה ולא היה יכול להתפנות למפגש , שהיה יכול להיות מפגש מרתק בין שני האישים הללו. אין אנו יכולים, אלא רק לדמיין מפגש מרתק שכזה בין מייסדה של דת העבודה לבין מי שעבודת האדמה בארץ ישראל הייתה קדושה בעיניו כחלק מעבודת ה' וגאולת העם והארץ. ואולי יש באותה פגישה שהוחמצה סימן לכל המסע כולו שלא הצליח להשיג הידברות של אמת בין משתתפיו לבין בני היישוב היהודי החדש שבארץ ישראל.

שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול.

*הרב אהרן כ"ץ. ראש כולל הלכה במכון גבוה לתורה אונ' בר אילן.
רב קהילת "דובב עוז" רמת גן.

"ואנכי לא אשכחך"

/ יהושע בן-מאיר

השבתות שבין ט' באב לראש השנה נקראים "שבעה דנחמתא". זאת מפני שבשבתות אלו קוראים הפטרות של נחמה (למרות שאין ההפטרות מעין הפרשה). כל ההפטרות הם מהנביא ישעיהו. הראשונה בהם "נחמו נחמו עמי" קראנו בשבת שעברה ובעזה"י בש"ק פרשת עקב הבעל"ט נפטיר "וַתֹּאמֶר צִיּוֹן עֲזָבַנִי ה' וַאדֹנָי שְׁכֵחָנִי: הֲתִשְׁכַּח אִשָּׁה עוּלָהּ מֵרַחֵם בֶּן בִּטְנָהּ גַּם אֵלֶּה תִּשְׁכַּחְנָה וְאָנֹכִי לֹא אֶשְׁכָּחֵךְ:" (ישעיהו מט, יד-טו). על פסוקים אלו דרשו חז"ל בגמרא ברכות (לב, ב): "'ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני'... 'התשכח אשה עולה', אמר הקדוש ברוך הוא: כלום אשכח עולות אילים ופטרי רחמים שהקרבת לפני במדבר (עולה - כמו עולות וקרבנות. - רש"י)? אמרה לפניו: רבונו של עולם, הואיל ואין שכחה לפני כסא כבודך שמא לא תשכח לי מעשה העגל? - אמר לה: 'גם אלה תשכחנה' (גם אלה - מעשה העגל שאמרו אלה אלהיך ישראל (שמות ל"ב) - רש"י). אמרה לפניו: רבונו של עולם, הואיל ויש שכחה לפני כסא כבודך שמא תשכח לי מעשה סיני? - אמר לה: 'ואנכי לא אשכחך' (ואנכי זה מעשה סיני - שנאמר בו אנכי ה' אלהיך (שמות כ') - רש"י). והיינו דאמר רבי אלעזר אמר רב אושעיא: מאי דכתיב גם אלה תשכחנה - זה מעשה העגל, ואנכי לא אשכחך - זה מעשה סיני". (המהרש"א בחידושי אגדות בברכות שם מפרש לפי דברים אלו גם את הפסוק הפותח את ההפטרה של פרשת שופטים (ישעיהו נא, יב) "אנכי אנכי הוא מנחמכם..." ש'אנכי' מרמז למעשה סיני).

הרבה קולמוסים נשברו לפרש ולבאר דרשה נפלאה זו. לא לחינם השתמש המהר"ל ב'באר הגולה' (בתחילת הבאר השלישי) במדרש זה כאחד הדוגמאות למדרשי חכמים הנראים כרחוקים מפשט הכתוב (אך אחרי העיון מבינים שהם עומק הפשט). ננסה לתת הסבר חדש בנקודה אחת - מה ההבדל בין מעשה העגל למעשה סיני שהראשון נשכח ומעשה סיני 'לא אשכחך'.

ההסבר הפשוט בדברי חז"ל הוא שהקב"ה מבטיח לעם ישראל שהוא "ישכח" את כל החטאים שלנו, המסומלים בחטא הראשון שאחרי קבלת תורה - חטא העגל. אבל הוא יזכור לאומה את מעשינו הטובים והצדיקים המסומלים בקבלת תורה ובמעמד הר סיני. יותר בהעמקה אפשר להסביר שהקב"ה מבטיח לכנסת ישראל שהוא יסלח לה את חטא עבודה זרה ואמונה באל אחר ח"ו (=אלה אלהיך ישראל). אבל יזכור לנו תמיד את אמונתנו בו כה' אחד (= אנכי ה' א - לקיך).

פירושים אלו מעלים קושי מוסרי, שהרי לפיהם לקתה מידת הדין. אין בפסוקים הסבר מדוע הקב"ה "ישכח" לנו את החטאים, אבל "לא ישכח" את מעשינו הטובים (ראה מהר"ל מפראג ב'באר הגולה' שם, 'תפארת ישראל' פרק לז, 'גבורות ה'' פרק יא; הראי"ה קוק זיע"א ב'עין איה' ברכות פ"ה פיסקה פא ועוד).

אך עיקר הקושי נעוץ בפשט הפסוקים. אין ספק שתלונתה של "ציון" 'עזבני ה' וה' שכחני' נאמרת בתקופה של חורבן והסתר פנים. המאורעות הקשים אותה חווה "ציון" מביאים אותה לידי ייאוש ותסכול עד ההרגשה שלא רק שה' יתברך עזב אותה לצרותיה, אלא גם "שכח" ממנה עד שאין בכוונתו לחזור אליה יותר (ראה בגמ' ברכות שם הסבר הכפילות 'עזבני' 'שכחני'). דווקא לגבי תקופות כאלו בהיסטוריה נאמר "וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם" (שמות לב, לד). דווקא בתקופות כאלו אלה (מעשה העגל) - לא תשכחנה. בעל כורחך צריך להסביר את הפסוק כמדבר על העתיד לבוא, בעתיד - ה"י "ישכח" לנו את חטא העגל. או ליתר דיוק - "...כי נרצה עונה, כי לקחה מיד ה' כפלים בכל חטאתיה" (ישעיהו מ, ב). (לפירוש זה "ואנכי לא אשכחך" הוא כדברי ירמיהו (ב, ב): "...זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולתיך, לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה"). אין צורך לבאר את הקושי והדוחק בפסוקים.

'אובל אולי' (ראה דניאל ח, ב) ניתן לתת הסבר נוסף בדרשת חז"ל זו. בסליחה "ה' ה'" (הנאמרת בשני תנינא) אומרים: "תמכתי יתדותי בשלש עשרה תבות, ובשערי דמעות כי לא נשלבות, לכן שפכתי שיח פני בוחן לבות, בטוח אני **באלה** ובזכות שלשת אבות". הגר"א מווילנא הגיה שאין להזכיר 'אלה', שהוא מעשה העגל. לכן הגיה "בטוח אני **בזאת** ובזכות שלשת אבות". 'זאת' כלומר 'זאת התורה אשר שם לפני בני ישראל', שהוא מעשה סיני. כך גם בזמירה למוצאי שבת 'אל תירא עבדי יעקב'. זמירה זו בנויה לפי הא"ב על מקראות שונים בתנ"ך. 'אמר ה' ליעקב אל תירא עבדי יעקב' בנוי על הפסוק (ישעיהו מד, א-ב) "ועתה שמע יעקב עבדי, וישראל בחרתי בו. כה אמר ה' עושך ויצרך מבטן יעזרך, אל תירא עבדי יעקב...". כך גם באות ז': 'זכר אלה ליעקב, אל תירא עבדי יעקב', על פי הפסוק (ישעיהו מד, כא) "זכר אלה יעקב וישראל, כי עבדי אתה, יצרתיך עבד לי..." (בשינוי המשמעות, כי בפסוק נאמר שיעקב יזכור). אמנם גם פה הגר"א הגיה שלא לומר 'אלה' שהם מעשה העגל. אלא 'זכר זאת ליעקב' - מעשה סיני - 'זאת התורה'.

מדברי הגר"א עולה בבירור ש'ואנכי לא אשכחך - זה מעשה סיני', אינו סתם מעשים טובים של ישראל ואפילו לא האמונה בה' אחד. 'מעשה סיני' זה תורה. ולכן ניתן 'להחליף' את 'אנכי' ב'זאת' המרמז ל'זאת התורה אשר שם לפני בני ישראל'. אפשר שגם ההסבר של 'גם אלה תשכחנה זה מעשה העגל' אינו מכוון לעבירות וחטאים ואפילו לא לעבודה זרה. 'אלה' מרמז לכל, לכל מה שהאדם הפרטי עושה ולכל מה שהאומה עושה. אף יותר מכך - לכל מה שקורה לאדם הפרטי ואף לכל מהלך ההיסטוריה וכל מה שקורה לאומה. (אולי יש בכך גם הסבר מדוע 'התשכח אשה עולה מרחם פרי בטנה' נקרא 'גם אלה תשכחנה' בלשון רבים, ולא בלשון יחיד. וראה גם רד"ק על הפסוק, ומהר"ל בבאר הגולה שם). 'מעשה העגל' מסמל ירידות ושינויים בהתנהגות של כלל ישראל. כיוון שבמעשה העגל נאמר "וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם", מעשה העגל גם מסמל את תהפוכות ההיסטוריה במעמדם של עם ישראל 'בעת שעושין רצונו של הקב"ה הם ככוכבי השמים שאין כל מלכות ואומה שולטת בהם, ובעת שיעברו על רצונו הם כחול הים אשר כל רגל שולטת עוברת עליו' ('אור האפלה' וירא כב, יז וראה תורה שלמה בראשית טו אות נה).

מדברים אלו עולה ביאור חדש ונפלא של דרשת חז"ל בביאור המקרא. 'ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני' - בתקופה של גלות וצרה, של רדיפות וגזרות מרגישה האומה כאילו נעזבה ע"י הקב"ה. המאורעות הנוראים הפוקדים אותה ב'ימי עוניה ומרודיה' מביאים אותה לייאוש מוחלט שלא רק נעזבה, אלא אפי' 'נשכחה'. הכוונה ב'שכחה' כלפי מעלה הוא ניתוק תמידי של הקשר בין הקב"ה לעם ישראל (בין הדוד לרעייה). על תחושה זו מנחמה הנביא ש'גם אלה תשכחנה', מעשיה של האומה לטוב, וחלילה לרע, אינם מלמדים על הקשר

שלה עם הקב"ה. גם המאורעות ההיסטוריים הנופלים בחלקה לטוב, וחלילה לרע, אינם מלמדים על הקשר שלה עם הקב"ה. הקשר הנצחי והתמידי בין עם ישראל לקב"ה בא לידי ביטוי בתורה - 'ואנכי לא אשכחך'. קיומה של תורה בתוך עם ישראל הוא עצמו נצחיות הקשר שבין ישראל לבין אביהם שבשמים "ואני זאת בריתי אותם אמר ה' רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפיך, לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם" (ישעיהו נט, כא).

כבחיי האומה כך גם היחיד. לכל אדם יש תקופות של עלייה רוחנית ולעיתים, חלילה, גם להפך. יש תקופות שהמאורעות מאירות לו פנים ולעיתים, חלילה, גם אחרת. אבל כשהוא לומר וגודל ומתעלה בתורה - התורה מביאה לקשר תמידי ונצחי בינו לבין הקב"ה וממילא - בינו לבין כלל ישראל. בכוחה של התורה האדם מצליח להתמודד ולהתעלות מכל המצבים אליהם הוא מגיע, להתמודד ולנצח בכל הניסיונות והקשיים שהוא נתקל בהם בימי חייו.

לוּלֵי תוֹרָתְךָ שַׁעֲשֻׁעָי אָז אָבַדְתִּי בְעָנְיִי:

סיפור לשבת

"ששה צדיקים ששומרים עלי בדרך"

{סיפור שסיפר (כולל ההערות שבסוגריים) המקובל האמיתי האדמו"ר מפוריסוב, רבי עקיבא רבינוביץ' שליט"א, בסעודת "מלוה מלכה" לקראת השבוע שחל בו יום ההילולא של האר"י הקדוש זי"ע. ותודה לימינו בקודש ר' משה מהלר. שאול שיף}

"ראיתי ב'ספר החזיונות' למהר"ח ויטאל זי"ע דברים נוראים. מובא שם מעשה גדול, נביא מקצת ממנו כאן, וממעשה זה יש לימוד גדול לימי 'בין הזמנים' ולכל ימות השנה. המעשה הזה אירע בדמשק, בשנת שס"ט (לפני ארבע מאות שנה בדיוק), בליל שבת קודש ר"ח אב (לפני ימי ה'חופש'). אחד מרבני העיר, הרב ר' רפאל הניו, היה מחשובי רבני דמשק. טעמה בתו מהדג של מאכלי השבת, ולפתע נפלה ארצה מתעלפת. כשראה הרב כך, מיהר והזעיק את טובי הרופאים, למען ינסו להחיותה ולהחלימה, לעוררה ולרפאותה, אך לא הועילו במאומה - הבת שכבה כמו בר מינן, ר"ל. לפתע שמע אביה, הרב, קול איש בוקע מפיה של הבת ומכריז ואומר כך: 'אני רוחו של חכם יעקב פיסון, נסתלקתי מן העולם לפני שלשים וחמש שנים, ועליתי למקומי בגן עדן. אך עתה, לא יניחו לי לעלות למקום גבוה יותר. (מצאו בו חטא קל שבקלים, כפי שיובא להלן, לכך נדחה ממקום גבוה יותר בגן עדן!) לכן, הנני מצווה עליך, רפאל הניו, שתלך ותקרא את החכם המקובל ר' חיים ויטאל, שיבוא אליי, הואיל והתיקון שלי הוא על ידי השליחות שעליי לומר לו. כי אין יכולת בעליונים להיטיב אלא על ידי תפילת הצדיקים בעולם הזה. אך הוא, ר' רפאל (אבי הנערה) חשש להשאיר את בתו לבד בלילה ומיאן לצאת מביתו. הרוח פנה אליו שוב ואמר לו: אל תחשוש שאני אזיק לבתך - אינני כשאר רוחות הרשעים המשוטטים בעולם ומחפשים להיכנס בתוך בני אדם ולהזיקם כדי להסתתר ממלאכי החבלה המכים בם. אני חכם וצדיק. ירדתי דרך נהרות גן עדן, נתלבשתי בתוך הדג שבתך אכלה, ונכנסתי בתוכה. לא באתי הנה יחידי אלא כמה מלאכים ונשמות של ששה צדיקים מלווים אותי ושומרים עליי בדרך. אם היית יודע מכל זה, היית מכין הרבה נרות לכבוד שבת ולא רק שניים. לכן הכן ששה כסאות לנשמות הצדיקים אשר מלווים אותי. ודע לך, כי כולנו ממתינים לבואו של רבי חיים המקובל שיעשה שליחות על ידי. לך מהר קראהו ויבוא! דברים נוקבים אלו שכנעו את ר' רפאל. לפנות בוקר יצא וקרא לרבי חיים ויטאל. כשנכנס הרב ר' חיים, קרא הרוח לכבודו 'ברוך הבא' שלש פעמים. ומיד פנה הרוח אליו וגילה לו את שמו וצעק: אוי למי שאינו נזהר בעולם הזה אפילו מחטא קל שבקלים! אני חטאתי שפעם מנעתי את הרבים מלעשות תשובה, על ידי שהנפתי בידי בביטול על עניין כלשהו לרמוז שהאיסור אינו נורא כל כך (זה הכל: זה היה החטא שלו, שעשה תנועה כלשהי בידו, על עניין כלשהו, לומר שהאיסור אינו נורא כ"כ) ומתוך זה נמנעו מלשוב עליו בתשובה (זה היה כל הפגם שלו. על זה הוצרך לרדת לכאן, לעוה"ז). לכן, עתה בשליחותי אליך אתקן את חטאי, כאשר בסיבתי יתעוררו העם לשוב בתשובה. ובכן, הנני להודיעך ר' חיים שנשלחתי משמים לצוותך שתלך להחזיר את יושבי דמשק בתשובה, וכי אינך רואה את האש הגדולה העומדת לשרוף את העולם ולהעניש את יושבי העיר הזאת? לכן הזדרז לקבץ את יושבי העיר, כי עתה עת רצון, וצומו שלש תעניות, שני וחמישי ושני, כביום הכיפורים ממש, אנשים ונשים, בבכי וחרטה ובתשובה גמורה, אולי ישוב ה' מחרון אפו עליהם מרוב העבירות שבידיהם. (העתקנו כאן בקיצור נמרץ, שם מובאת רשימה ארוכה של דברים נוראים שאי אפשר להזכירם ולפרטם). הרב ר' חיים ויטאל שמע את דבריו אך לא השתכנע ואמר לרוח: והלא אנשי דמשק אינם חפצים בדרשותיי ולא אועיל בהן כלום. ומיד השיב לו הרוח: כל זה באמת גלוי וידוע לפני ה' יתברך (שאינם חפצים לשמוע) אבל אעפ"כ עליך לומר את דרשותיך. ר' חיים המשיך להסס, ואמר: אולי די לקבץ תלמידי חכמים בלבד. השיב הרוח: טוב הדבר. אמור לחכמים כי מפני העבירות הגדולות שבידי יהודי דמשק, הכבידו על

המשך בעמוד הבא...

המשיח כבלי ברזל ומתאחר בואו! ואף על פי שיודע הקב"ה שאנשי דמשק לא ישמעו בקולך, כי עבירות גדולות יש ביניהם המעכבות תשובתם, אעפ"כ עשה אתה את המוטל עליך: לך וקבץ עשרה אנשים היותר ראויים (צדיקים), אע"פ שאינם ראויים לגמרי לשמוע, והשיבם בתשובה, גם עשה מה שבידך להשיב העם בתשובה, והשומע ישמע והחדל יחדל, ואתה את נפשך הצלת!

"אך גם לפשרה זו התמהמה הרב ר' חיים ויטאל ולא עשה את השליחות (זה פחד נורא, המעשה הזה!) הרוח לא הרפתה ממנו, והמשיך להתגלות שוב ביום ג' ח"י באב, והוריד עמו את המלאך המושל ביום ההוא ועוד ארבע נשמות צדיקים. לשמע הידיעה על ההתגלות הנוספת התאספו לאותו בית כמה רבנים חשובים, מתושבי דמשק, לפתע צעק עליהם הרוח: אוי לכם חכמי הדור! שאינכם משיבים את העם בתשובה, אוי לכם שיש לכם גאוה להשגיח על כבודכם ואינכם משגיחים על כבוד הקב"ה, ובזה אתם גורמים רעה בעולם! ראו! הנה גם בתו של ר' חיים ויטאל מתה במגיפה בליל ז' באב, כי עזב דרשותיו להוכיח את העם ולהשיבם. גם רבו האר"י ז"ל הוכיחו על זה (מהעולם העליון), לפי שעיקר ביאתו לעולם הוא להשיב את העם בתשובה.

"הרוח הסב פנים אל החכמים אשר ישבו בחדר ואמר: עתה, יושבי דמשק, אין לכם חלק לעולם הבא, ח"ו, מכמה סיבות, והראשונה, על אשר נשותיכם הולכות חצופות בלבושיהן ועם תכשיטים מגונים (ומפרט שם את התכשיטין שלבשו לראשן) והן לבושות חולצות ושמלות צמודות (שגרביהן היו דקות ונראה בשר הרגליים). והן משימות מיני בשמים לגרות יצר הרע באנשים. וכל הדבר הזה עושים בשווקים וברחובות, להראות העמים את יפיין וגורמות להרבות חטאים בעולם וכל המחטיא את הרבים אין לו חלק לעולם הבא.

והרי המעשה הזה שמביא מהרח"ו בספר החזיונות - מעשה נורא עד מאד."

■

חוק וסדר

פינה משפטית מאת עו"ד משה פרידל

מאת: יהורם גאון

וכך אמר יהורם גאון ברשת ב' בפינתו "גאון ברדיו" ביום ששי לפני כשבועיים:

"היתה פגישה מאוד מוצלחת בין נתניהו לאובמה ויש שביעות רצון גדולה בירושלים. ויש פה, אמר שר הביטחון, התחלה של צעד משמעותי וחשוב ונפתח לנו מחדש פתח של תקוה, כך אמר שר הביטחון. דברים כאלה אמורים לשמח אותנו, ואני, אני פתאום חושב אלוקים, אלוקים, כמה פעמים אני כבר שמעתי את המילים צעד משמעותי וחשוב. כמה פעמים אני שמעתי פתח של תקוה. כמה פעמים כבר שמעתי שעוד לא שמענו דברים כאלה. נכון, צריך תמיד לקוות שאחרת מה, נצלול לתהומות יאוש ונידום בשב ואל תעשה. בכל זאת בלי להלאות את עצמנו הרבה אנחנו מדברים על סכסוך בין יותר ממאה שנים, ועל שיחות פיוס, מגעים, הסכמים מדיניים שנערכים כבר יותר מ-40 שנה לערך, 40 שנה. להזכירכם בקצרה, באמת בקצרה, זה התחיל בקמפ דיויד שאז הכירה מדינת ישראל בזכותם של יהודה ושומרון וחבל עזה לממשל עצמי. הרבה לפני האינתיפאדות, הרבה לפני הקאסמים. ואני זוכר איך פרחה והוריקה אז המילה תקוה. ואחר כך היתה ועידת מדריד, זוכרים? עם ראש הממשלה שמיר בחסות אמריקה ורוסיה, וישבו בועדה פלשתינאים, סורים, לבנונים, ירדנים. אחר כך היה הסכם אוסלו וכו הצהרת עקרונות משותפת ישראלית פלשתינית, וכבר תוארה בו בקוים כלליים ההצעה להסדרי ביניים של ממשל עצמי, העברת סמכויות, הסכמים בדבר ממשל עצמי, ודובר אז שסוף סוף ורוחות חדשות ותקוה גדולה. אחר כך נחתם בקהיר הסכם בין הצדדים, שנקרא למי שלא זוכר עזה ויריחו תחילה. זוכרים? שוב, שוב דובר על תקוה גדולה וצעד משמעותי חשוב. וכוחות צה"ל יצאו אז מאיזורי עזה ויריחו והוקמה משטרה פלשתינאית וזה היה מקרה מבחן לאש"ף של ערפאת, לנכונות של נטישת דרך האלימות וליכולתו של הארגון להשליט סמכותו בפועל על התושבים. והתחלנו אז למי ששכח בקרדיולוגיה פוליטית, עם פעימות, זוכרים את הפעימות? היתה אז הפעימה הראשונה ושוחררו אז 5000 אסירים פלשתינים. כן, אנחנו תמיד משחררים אותם באלפים. אחר כך בא הסכם טאבה, שקראו לו אוסלו ב' שהעביר עוד סמכויות ועוד אחריות בשטחי הגדה. בשלב הבא כבר היתה ממשלת אחרת, בנימין נתניהו חתם על הסכם חברון, זוכרים?

הקובע שרוב שטחי העיר יעברו לשליטה פלשתינית, גם אחרי ההסכם הזה דובר על תקוה ודובר על משמעות חשובה ועל רוחות חשובות, ואחר כך היה מזכר וואי שהיה יישומה של עוד פעימה, שוב מחשבות, שוב תקוה, שוב רוחות חדשות. בינתיים התחלף הממשל ואהוד ברק כבר חתם על מזכר שארם א-שייח שהיה הסכם וואי מתוקן. בהסכם הזה ניסו למצוא דרך ליישם את כל הסכמי הביניים שנחתמו אז, והיתה ועידת קמפ דיויד השניה שהוגדרה, תקשיבו, שהוגדרה כהסכם מסגרת על הסכם קבע, אתם הבנתם? מה הבנתם? זהו. אחר כך פיסגת שארם א-שייח, כן שוב, כדי להביא לקץ אינתיפאדת אל אקצא, וזה כבר היה עם הנשיא קלינטון, עוד נשיא אמריקאי. אחר כך טאבה, אחר כך מיטשל, ועדת בדיקה לחקר האירועים שגרמו למהומות ואז נשיא אמריקאי חדש, בוש, ששולח את ג'ורג' טנט לגבש הפסקת אש בינינו לפלשתינים. ואז צץ ומגיח לעולם מושג חדש, מפת הדרכים. עם הרבה תקוה, עם הרבה משמעות, עם הרבה רוח. בינתיים הנשיא הפלשתיני הוא כבר אבו מאזן ושרון הוא ראש ממשלה שמתנתק מעזה עם הרבה תקוה ומשמעות. ויש בחירות בעזה והחמאס מנצח את הפת"ח, בינתיים אולמרט הוא כבר ראש ממשלה. ויש ועידה

חדשה כי מזמן לא היתה, ועידת אנאפולים, ועידת אנאפולים לקידום המו"מ בין ישראל לפלשתינים.

בועידה שתקום מכריז הנשיא בוש, נתמוך בפתרון שתי מדינות לשני עמים, נדחה את האלימות, נכיר בזכותה של ישראל להתקיים. תודה רבה אדוני. ונאשר את כל ההסכמים הקודמים שנחתמו כבר לפני עשורים. אחר כך נתניהו מכריז בבר אילן שתי מדינות לשני עמים והעולם אומר וואו וואו, איזה תקוה, איזה משמעות רבת חשיבות. עכשיו אובמה הוא הנשיא והתקוות שוב גדולות והרוח היא שוב גדולה, והכל משמעותי ומבשר טובות. ואני שראיתי כבר שיירות בדרך לירושלים הנצורה שפדאיונים נכנסו לפרוזדור ירושלים כדי לשחוט אנשים, עוד בטרם שקראו להם פלשתינים אלא ערבים או מחבלים מירדן, כך קראו להם. עוד בטרם, עוד בטרם שהיו שטחים כבושים אותם אפשר להאשים בכל החולאים, מה אני יכול לחשוב או לקוות, אפילו שבלי תקוה אין חיים, אפילו שיש דינמיקה שמשנה עמים ומדיניות. אבל דינמיקה פועלת במישורים מדיניים, לא בענייניים של דת ורגש, לכן על אף כל מה שסיפרתי לכם לא מדובר פה בפשרות של טריטוריה אלא בפשרות של הלב, כלומר עד שהפלשתינים לא יסכימו לקבל שמנהיג שלהם יוכל, יוכל לחתום על מסמך המוותר על שעל אדמה פלשתיני, דרך אגב מה שאנחנו קוראים ישראל, שהרי אסור, אסור לוותר על שעל אדמה אחד פלשתיני מאחר וזו אדמת וואקף, אדמת קודש, כל אדמה שנכבשה על ידי מוסלמים היא אדמת קודש שאסור לשחרר, כן ממש כך, אולי לא ידעתם אבל זה כך. ואנו כולנו חיים פה על תנאי ועל אדמת קודש מוסלמית, אפילו שאנחנו קוראים לה תל אביב או רעננה או כפר סבא, שלא לדבר על ירושלים, פה אין דינמיקות, זה פועל ככה כבר מאות שנים. אז עד שלא יותר למנהיג פלשתיני לחתום על הסכם המוותר על חלק מאדמת וואקף, עד שהם לא יסכימו לוותר על זכות השיבה שזו התאבדות קולקטיבית של העם היהודי, עד שהם לא יבינו שלעולם לא תהיה ריבונות פלשתינית על ההר, אלא לכל היותר בינלאומית או עליונה, אנחנו נעשה ועידות ונקרא להם קירבה וגישוש ומישוש וחישוש, מה שאתם רוצים, ונהיה חדורי תקוה ומשמעות ושוב תחזור האש. ויתחלפו מנהיגים, פה ובאמריקה ויהיו פגישות מרגינות או עצובות, צריך שמישהו שם בצד השני יהיה מספיק אמיץ להשלים עם קיומנו ולהכנים לעמו לראש שגם בשבילנו זו אדמת קודש, לא קודש, קודש קודשים."

כמה פשוט וכה הגיוני.

שו"ת קיץ
הרב שבתי יגל

שאלה: ראובן אטיאס מהונג קונג שואל: נכדתי הפכה בסעודת שבת ללא כוונה את קנקן המים וכתוצאה מכך נרטבו סידורים וספרי קודש באופן ניכר. האם מותר לייבש אותם בשמש?

תשובה: מותר.

ביאור: בסימן ש"א סימן מ"ה מבואר דאדם שנרטבו בגדיו בשבת אסור לו לשטחם כדי לייבש משום שיחשדו בו העוברים והשבים שכיבס את בגדיו בשבת, וגם בחדרי חדרים שאין שם רואים אסור, שכל דבר שאסור משום מראית עין של איסור דאורייתא, אסור גם בחדרי חדרים.

אך בייבוש ספרים אין איסור זה שייך, שהרי לא שייך בהם כיבוס, ולכן הדבר מותר.

א - משנה ברורה שם ס"ק קס"ה.

שביבים
/ שאול שיף

מוחלין לו כל עוונותיו

לכל הנישאים בימים אלה מט"ו באב ואילך, ברכת מזל-טוב ושמחת עולם על ראשם, ולהלן כמה פנינים בענייני חתונה וחתנים כמובא "בישורון מלך":

וכתב בספר מטעמים החדש, ערך חתן וכלה אות א': טעם שמרקדין עם החתן במחול, לרמז כי "מוחלין" לו כל עוונותיו, כדאיתא בירושלמי (ביכורים ג' ג') שלשה מוחלין להם עוונותיהם ואחד מהם הנושא אשה, ו"מחול" היא מלשון "מוחלין".

ההורים בשמחת הבנים

איתא בזוהר הקדוש פר' פנחס, על הפסוק (תהילים קמט, ב) ישמח ישראל בעושיו, דכשהאדם עושה שמחה, בא הקב"ה לגן-עדן ולוקח משם את אביו ואת אימו ומביאם להשמחה. וזה לשון הזוהר (בתרגום לעברית): ואף על פי שאביו ואימו נפטרו מעולם זה, השמחה של אדם היא בכל השותפים. דתניא, בשעה שאדם משתף את הקב"ה בשמחתו בא הקב"ה לגן-עדן ולוקח משם אביו ואימו שהם שותפים עימו, ומביאם עימו לאותה שמחה, ובני אדם אינם יודעים מזה.

ומובא בשם צדיקים שהאבות באים מגן-עדן גם בעת התקשרות השידוכין.

ובכתבי ר"י שו"ב מסופר שכאשר הרה"ק רבי נחום מצ'רנובל זי"ע השיא את בנו, הרה"ק ר' מרדכי מצ'רנובל זי"ע עם ביתו היתומה של הרה"ק ר' אהרון מקרלין זי"ע, התלבטו את מי לכתוב בשטר התנאים שעומד מצד הכלה. וציווה הרה"ק ר' נחום מצ'רנובל זי"ע לכתוב, שאבי הכלה הרה"ק ר' אהרון מקרלין זי"ע עומד מצד הכלה הגם שכבר נסתלק מן העולם. ונתכבד הרה"ק ר' מנחם מנדל מוויטבסק זי"ע בקריאת התנאים, וכשהגיע לתיבת: "ר' אהרון העומד מצד ביתו הבתולה" נתעלף, כי ראה את הרה"ק ר' אהרון עומד שם.

❇

המנהג בבעלז היה, כמובא ב"עזר מקודש", שיום לפני החתונה, או ביום שהגיע החתן לחתונה, עשו אנשי החברה קדישא קבלת פנים לכבוד החתן ועשו תהלוכה והקפות ואח"כ ליוו את החתן והמחותנים לבית האדמו"ר, שם שתו לחיים וטעמו "לעקיך"ואחר-כך הלכו והחתן נשאר עם האדמו"ר ביחידות. כשהרה"ק רבי אהרון (האדמו"ר מבעלז) זי"ע היה חתן ערכו גם לו קבלת פנים כנ"ל, ואחר שתיית "לחיים" ציווה אביו הרה"ק רבי ישעכר דוב זי"ע שהציבור יעזוב את הבית. התחבא אחד מאנשי החברה קדישא שכינוהו "דער לאנגער איציק לייב" (איציק הארוך) תחת המיטה בחדר סמוך ושמע אז שהרה"ק רבי ישעכר דוב אומר לבנו החתן: "הנה, זה הזיידע וזה העלטער זיידע"... (זה זקנך וזה אבי זקנך).

"סעודת רבי עקיבא אייגר"

סעודת רבי עקיבא אייגר היא סעודה שהידידים והקרובים במקומות רחוקים שקשה עליהם להשתתף בשמחה בגופם - חוגגים במקומם בעת החתונה, והסעודה נקראת כך משום שמקור הדבר במובא בתשובת רבי עקיבא אייגר (סימן כט). כתב לו דודו הגאון רבי בנימין וואלף אייגר זצ"ל לקראת חתונתו (של רבי עקיבא אייגר) וזה לשון המכתב: עבידנא יומא טבא לרבנן, היום יום המוגבל לאפריונך בן אחותי חביבי כלבבי, אשר אקווה כי ימלא היום כאשר נועד. חכמי העיר פה כולם מפגרין (לשון יומא דפגרא) וחוגגים בהאי יומא. כולם קרואים והולכים כהולך בחליל בעזוז אהבתם אליך אל המשתה אשר עשיתי להם. כולם שמחים בשמחתך אוכלים ושותים חמרא, וחייא לך בן אחותי גילת לבבי משושי ושמחתי וכו' עכ"ל. ואכן כתב לו רבי עקיבא אייגר זצ"ל מכתב בחזרה וזה לשונו: לכבוד מר דודי ומסרפי, מיודעי ואלופי הגאון ר' בנימין וואלף נ"י, תודות אלף אל אדוני על הדבר אשר עשה לשמוח ביום שמחתי בפומבי והוא אות נאמן על עזוז אהבתו וכו'.

"סעודת רבי עקיבא אייגר" היא רעיון שכדאי אולי לחדשו וכך לשחרר מעט את ההורים, החתן והכלה מנטל הוצאות החתונה.

"מורה שעות" לחתן

הטעם למנהג שנותנים שעון לחתן כדי לקיים את מאמר החכם: "העבר אין והעתיד עדיין וההווה כהרף אין, ואם כן דאגה מניין" - הרי שאם האדם יחשוב שיש לפניו רק את ההווה שהוא כהרף אין, ממילא יסתלקו ממנו כל דאגותיו ויתמלא שמחה. והנה דבר זה רואים במורה שעות, שאינו מראה לא הזמן שעבר ולא הזמן שעתיד להיות אלא זמן ההווה, וזהו מוסר השכל ללמד האדם דעת לחשוב תמיד בהווה, וממילא יהיה תמיד בשמחה, ולכן נותנים לחתן מורה שעות להזכירו שימשיך שמחתו לעולם.

"הכל חולף ורק הוא חי לנצח"

סמיואל לנגהורן קלמנס מוכר יותר בשם העט שלו מארק טוויין (1835-1910 למניינם). סופר אמריקני שיצירתו נודעת בשנאת הצביעות והדיכוי. וכך כתב על היהודים:

"אם לסמוך על הסטטיסטיקה, הרי שהיהודים מהווים אחוז אחד בלבד מכלל הגזע האנושי. משהו מקביל לגרגר אבק אובד בחללו של היקום. משהו שאין שומעים עליו וגם אין מבחינים בו. אך ראה זה פלא: שומעים עליהם, על היהודים, ושמעו עליהם מאז ומעולם!

רישומם של היהודים ניכר על פני כל כדור הארץ, והשפעתם העצומה על עולם המסחר אינה עומדת בשום יחס למספרם המצומצם בקרב העמים. תרומתם של היהודים בתחומי הספרות, המדע, האמנות. המוסיקה, הכלכלה והרפואה גם היא אינה עומדת בשום יחס למספרם. היהודי הגיע למקום שהגיע למרות המגבלות שנכפו עליו, ושיכלו לספק לו תירוץ מלא לשקיעה בחוסר מעש מנוון. המצרים, הבבלים והפרסים עלו לגדולה ומילאו את העולם בשאון ובברק, ולאחר מכן ירדו מעל במת ההיסטוריה ושקעו בתהומות היון. היוונים והרומאים צעדו בעקבותיהם, אבל גם הם נעלמו כלעומת שבאו. עמים אחרים גם הם עלו על במת ההיסטוריה כשהם מחזיקים בידיהם לפידים רבי עוצמה, בוערים באש ומאירים למרחקים, אבל הלפידים דעכו ונושאיהם נשארו חוסים בצל עברם או נמחקו כליל מעל המפה. העם היהודי ראה אותם בגדלותם ובתפארתם, ולמרות שהוא עונה סבל ונרדף עד צוואר, הם שרדו! כי גם לאחר שנות אלפיים לא כהתה עינו ולא נס ליחו. הכול כלה ורק הוא בן-אלמוות הוא! הכול חולף ורק הוא חי לנצח, וסוד נצחיותו - מי ידענו?"

דברים על דיוקם

בשביבים פרשת ואתחנן נפלו לצערי שתי טעויות. שמו של ראש ישיבת חברון הוא הרב משה מרדכי עפשטיין. את לוח השנה "דבר בעתו" מחבר הרב מרדכי גנוט שהוא אסטרונום בעל שם עולמי, ואילו את החוברת "שלהי דקייטא" כתב הרב שמואל ברוך גנוט. וכולם עושים באהבה וביראה רצון קונם.

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים בדוא"ל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין
עיצוב גרפי
טל. 052-7723288
אימייל. gilwein26@012.net.il